

กรมประชาสัมพันธ์
รับที่ 34888
วันที่ 18/4/67
เวลา 10.20 น.

ที่ พณ ๑๑๐๓/ว๗๕๒

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า
๕๖๓ ถ. นนทบุรี ต. บางกระสอ
อ. เมืองนนทบุรี จ. นนทบุรี ๑๑๐๐๐

๒๙ มีนาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอส่งรายงานข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเรื่อง “แนวทางการขับเคลื่อน MSMEs ด้วยการค้าบริการ”

เรียน อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย บทสรุปผู้บริหาร

ด้วยสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า (สนค.) กระทรวงพาณิชย์ ได้ดำเนินการจัดทำรายงานข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเรื่อง “แนวทางการขับเคลื่อน MSMEs ด้วยการค้าบริการ” เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการพัฒนา MSMEs ไทย ด้วยการยกระดับเศรษฐกิจภาคบริการในบริบทของไทย

ในการนี้ สนค. ขอส่งบทสรุปผู้บริหารตามสิ่งที่ส่งมาด้วย และรายงานข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเรื่อง “แนวทางการขับเคลื่อน MSMEs ด้วยการค้าบริการ” ฉบับเต็ม ตาม QR Code ที่ปรากฏด้านล่างหนังสือฉบับนี้ ให้แก่หน่วยงานของท่าน เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ พร้อมทั้งขอความอนุเคราะห์ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานและบุคลากรในสังกัดของท่านทราบต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และให้ความอนุเคราะห์ประชาสัมพันธ์ด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายพูนพงษ์ นัยนาภากรณ์)

ผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า

รายงานข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

กองนโยบายและยุทธศาสตร์การค้าสินค้าอุตสาหกรรมและธุรกิจบริการ

โทรศัพท์ ๐ ๒๕๐๗ ๘๕๐๖

โทรสาร ๐ ๒๕๔๗ ๕๖๘๗

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

“แนวทางการขับเคลื่อน MSMEs ด้วยการค้าบริการ”

กองนโยบายและยุทธศาสตร์การค้าสินค้าอุตสาหกรรมและธุรกิจบริการ

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์

กุมภาพันธ์ 2567

บทสรุปผู้บริหาร

ภาคบริการเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย มูลค่าและอัตราการเติบโตของภาคบริการในผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) สูงกว่าภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการมีสัดส่วนสูงกว่าร้อยละ 50 ของ GDP ตลอดช่วง 20 ปีที่ผ่านมา โดยในปี 2565 GDP ภาคบริการมีมูลค่า 10.20 ล้านล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 58.71 ของ GDP ทั้งหมดของประเทศ และขยายตัวร้อยละ 4.3 จากปีก่อนหน้า นอกจากนี้ ภาคบริการเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีจำนวนผู้ประกอบการขนาดกลาง ขนาดย่อม และรายย่อย (Micro, Small and Medium Enterprises: MSMEs) มากที่สุด โดยในปี 2565 ผู้ประกอบการ MSMEs ในภาคบริการมีจำนวนทั้งสิ้น 2.61 ล้านราย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 82.03 ของจำนวนผู้ประกอบการ MSMEs ทั้งหมดของไทย และขยายตัวร้อยละ 1.46 จากปีก่อนหน้า ในขณะที่จำนวนผู้ประกอบการ MSMEs ในภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรม มีสัดส่วนร้อยละ 1.69 และ 16.28 ตามลำดับ ทั้งนี้ ผู้ประกอบการ MSMEs ในภาคบริการส่วนใหญ่ (มากกว่าร้อยละ 85) เป็นผู้ประกอบการรายย่อย

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า (สนค.) ได้ศึกษาและประมวลผลข้อมูลเพื่อระบุสาขาบริการที่มีความสำคัญ โดยพิจารณาจากจำนวนและสัดส่วนผู้ประกอบการ มูลค่าและสัดส่วนต่อ GDP ของภาค MSMEs จำนวนและสัดส่วนแรงงาน รวมถึงบทบาทความเชื่อมโยงกับภาคธุรกิจอื่น ๆ ดังนี้

1. การค้าส่งและการค้าปลีก และการซ่อมยานยนต์และจักรยายนยนต์ มีจำนวนผู้ประกอบการ MSMEs มูลค่า GDP MSMEs และจำนวนแรงงานใน MSMEs สูงสุด โดยมีสัดส่วนร้อยละ 51.08 28.04 และ 43.33 ของจำนวนผู้ประกอบการ MSMEs/มูลค่า GDP MSMEs/จำนวนแรงงานใน MSMEs ภาคบริการทั้งหมด สาขาบริการค้าส่งค้าปลีกยังเป็นกลไกสำคัญในการส่งมอบสินค้าอุตสาหกรรมและเกษตรให้กับผู้บริโภค

2. ที่พักแรมและบริการด้านอาหาร มีจำนวนผู้ประกอบการ MSMEs มูลค่า GDP MSMEs และจำนวนแรงงานใน MSMEs มากเป็นอันดับ 2 โดยมีสัดส่วนร้อยละ 16.28 14.69 และ 13.81 ของจำนวนผู้ประกอบการ MSMEs/มูลค่า GDP MSMEs/จำนวนแรงงานใน MSMEs ภาคบริการทั้งหมด อีกทั้งยังเป็นสาขาหลักที่รองรับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และเป็นจุดกระจายรายได้ไปถึงภาคส่วนอื่น ๆ

3. กิจกรรมบริการด้านอื่น ๆ¹ มีจำนวนผู้ประกอบการ MSMEs มากเป็นอันดับ 3 มูลค่า GDP MSMEs เป็นอันดับที่ 10 และจำนวนแรงงานใน MSMEs เป็นอันดับที่ 8 โดยมีสัดส่วนร้อยละ 9.10 3.12 และ 3.95 ของจำนวนผู้ประกอบการ MSMEs/มูลค่า GDP MSMEs/จำนวนแรงงานใน MSMEs ภาคบริการทั้งหมด บริการสาขานี้ครอบคลุมทั้งธุรกิจซ่อมแซมอุปกรณ์ต่าง ๆ และธุรกิจบริการใหม่ ๆ ในปัจจุบัน เช่น การดูแลสัตว์เลี้ยง โหราศาสตร์และไสยศาสตร์ การจัดงานพิธีต่าง ๆ และการเจาะสักร่างกาย ซึ่งมีศักยภาพในการยกระดับและเพิ่มมูลค่าต่อไป

4. การขนส่งและสถานที่เก็บสินค้า มีจำนวนผู้ประกอบการ MSMEs มากเป็นอันดับ 8 มูลค่า GDP MSMEs เป็นอันดับที่ 3 และจำนวนแรงงานใน MSMEs เป็นอันดับที่ 7 โดยมีสัดส่วนร้อยละ 1.52 10.84 และ 3.97 ของจำนวนผู้ประกอบการ MSMEs/มูลค่า GDP MSMEs/จำนวนแรงงานใน MSMEs ภาคบริการทั้งหมด

¹ กิจกรรมบริการด้านอื่น ๆ ได้แก่ กิจกรรมขององค์กรสมาชิก การซ่อมคอมพิวเตอร์ ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน และกิจกรรมบริการส่วนบุคคลอื่น ๆ ซึ่งมีได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น

อีกทั้งเป็นสาขาสำคัญในห่วงโซ่อุปทานเนื่องจากเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับภาคเศรษฐกิจอื่น ๆ ในฐานะกลไกการนำส่งสินค้าและบริการจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่ง

5. การก่อสร้าง มีจำนวนผู้ประกอบการ MSMEs มากเป็นอันดับที่ 5 มูลค่า GDP MSMEs เป็นอันดับที่ 4 และจำนวนแรงงานใน MSMEs เป็นอันดับที่ 3 โดยมีสัดส่วนร้อยละ 5.35 7.86 และ 9.45 ของจำนวนผู้ประกอบการ MSMEs/มูลค่า GDP MSMEs/จำนวนแรงงานใน MSMEs ภาคบริการทั้งหมด ตลอดจนเป็นอีกหนึ่งในสาขาบริการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับภาคเศรษฐกิจอื่น ๆ โดยเฉพาะการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานภาครัฐ ซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์ และเอื้อต่อการดำเนินธุรกิจของทุกภาคส่วน

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญของ MSMEs ภาคบริการไทย ได้แก่

1. ด้านต้นทุน MSMEs ในภาคบริการส่วนใหญ่ใช้แรงงานเป็นหลัก ทำให้มีสัดส่วนต้นทุนแรงงานที่สูง ในขณะที่บริการมีมูลค่าเพิ่มไม่สูงมากนัก นอกจากนี้ ภาคบริการหลายสาขายังมีต้นทุนวัตถุดิบและสินค้าที่นำมาจัดจำหน่าย ตลอดจนต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการและห่วงโซ่อุปทานที่สูง

2. ด้านเงินลงทุน ผู้ประกอบการ MSMEs ส่วนใหญ่มีเงินลงทุนจำกัด รวมถึงระบบการเงินภาคเอกชนของไทยในปัจจุบันยังไม่เอื้อต่อการจัดสรรเงินลงทุนให้กับ MSMEs ได้อย่างเพียงพอ รวมถึงการขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการเงินธุรกิจ จึงทำให้เข้าไม่ถึงแหล่งเงินทุนที่ภาครัฐให้การสนับสนุน

3. ด้านการแข่งขัน MSMEs ในภาคบริการต้องเผชิญการแข่งขันที่สูง ทั้งจากผู้ประกอบการ MSMEs ด้วยกันที่มีจำนวนมาก และการให้บริการที่ไม่มีเอกลักษณ์ และผู้ประกอบการรายใหญ่และบริษัทข้ามชาติที่มีเงินลงทุนสูงกว่า ภาระต้นทุนต่ำกว่า รวมถึงมีองค์ความรู้ที่ทำให้มีความได้เปรียบทางการแข่งขัน

4. ด้านทุนมนุษย์ แรงงานที่ทำงานในธุรกิจ MSMEs ในภาคบริการ อาจยังมีทักษะไม่เพียงพอต่อการให้บริการมูลค่าเพิ่มสูง ทางด้านผู้ประกอบการ MSMEs อาจยังมีความรู้ความสามารถด้านการบริหารจัดการธุรกิจที่ทันสมัยไม่เพียงพอต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกธุรกิจ นอกจากนี้ ทั้งแรงงานและผู้ประกอบการยังขาดแคลนทุนทรัพย์ เวลา และสุขภาพที่เพียงพอในการพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะของตน

5. ด้านกฎระเบียบ ไทยมีกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจที่ซับซ้อนและมีจำนวนมาก ทำให้ผู้ประกอบการ MSMEs บางส่วนอาจไม่ทราบทั่วถึง ทำให้มีโอกาสดำเนินธุรกิจอย่างไม่ถูกต้องตามกฎหมายได้ รวมถึงมีหลายกระบวนการที่ต้องมีค่าใช้จ่าย ทำให้เป็นภาระและต้นทุนของการประกอบธุรกิจ

6. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งด้านการคมนาคม โทรคมนาคม ดิจิทัล และข้อมูล ยังต้องการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับการประกอบธุรกิจได้อย่างสะดวกและประหยัดยิ่งขึ้น โดยเฉพาะต่อ MSMEs ภาคบริการ ซึ่งมีเงินลงทุนไม่มากนัก

7. ด้านความยั่งยืน ซึ่งมีความสำคัญต่อโลกและระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ แต่ MSMEs ยังขาดความรู้ความเข้าใจ แรงจูงใจ และทุนเพื่อการปรับตัวให้การดำเนินธุรกิจเอื้อต่อความยั่งยืนมากขึ้น ทำให้ MSMEs ยังมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างยั่งยืนอยู่ในระดับต่ำ นอกจากนี้ ผู้บริโภคโดยทั่วไปก็คำนึงถึงความยั่งยืนไม่มากนัก

8. ด้านความยืดหยุ่น เช่น กรณีวิกฤตโควิด-19 ที่ผ่านมา ทำให้ MSMEs ภาคบริการได้รับผลกระทบอย่างมาก โดยเฉพาะกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งสาขาที่พักแรมและบริการด้านอาหาร การขนส่ง การค้าส่งและการค้าปลีก จนหลายธุรกิจต้องปิดกิจการลง

การถอดบทเรียนจากกรณีศึกษาประเทศต้นแบบ ได้แก่ จีนซึ่งมีส่วนแบ่ง GDP ภาคบริการต่อ GDP ประเทศ ในปี 2565 อยู่ที่ร้อยละ 52.8 และมาเลเซียอยู่ที่ร้อยละ 58.3 พบว่า ทั้งจีนและมาเลเซียให้ความสำคัญกับการยกระดับบริการท้องถิ่นไปสู่บริการสมัยใหม่ โดยจีนมีการวางแผนการส่งเสริมการค้าบริการ โดยมุ่งเน้นการพัฒนานวัตกรรม ส่วนมาเลเซียมุ่งเน้นในการพัฒนาทุนมนุษย์โดยเสริมสร้างบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะสูงให้พัฒนากลายเป็นฟันเฟืองสำคัญในการขับเคลื่อนภาคบริการให้มีมูลค่าสูง อีกทั้งจีนและมาเลเซียยังมีการเปิดกว้างทางการค้าการลงทุนจากภายนอกและการบูรณาการความร่วมมือทางการค้า โดยจีนมีการผ่อนปรนกฎระเบียบในการเข้ามาลงทุนของต่างชาติ ส่วนมาเลเซียมีการจูงใจโดยให้สิทธิประโยชน์ในการลงทุนของต่างชาติ ตลอดจนใช้ประโยชน์จากความตกลงทางการค้า และเตรียมพร้อมในการขยายการส่งออกบริการสู่ตลาดใหม่ ๆ นอกจากนี้ จีนยังเล็งเห็นถึงการพัฒนาสีเขียวที่สอดคล้องกับระบบนิเวศและห่วงโซ่มูลค่าเพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนทางการค้าบริการในอนาคต

จากประเด็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญของ MSMEs ภาคบริการ และบทเรียนจากต้นแบบการพัฒนา ดังที่กล่าวมาแล้ว นำมาสู่การจัดทำ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อการขับเคลื่อน MSMEs ในภาคบริการ ด้วยแนวทางกลยุทธ์ “8 เปลี่ยน” ดังนี้

1. เปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจดิจิทัล ให้เทคโนโลยีและนวัตกรรมช่วยในการทำงานทั้งระบบ อาทิ ส่งเสริมให้ MSMEs ภาคธุรกิจบริการ ปรับตัวสู่เศรษฐกิจดิจิทัล นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการดำเนินกิจการ ช่วยจัดการเรื่องบัญชี การบริหารสต็อกสินค้า และโลจิสติกส์ ด้วยข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ระบบเซ็นเซอร์ (เช่น RFID) และอินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง (Internet of Things) เพื่อยกระดับธุรกิจบริการที่มีประสิทธิภาพ ลดต้นทุน และบริการที่มีมูลค่าสูง

2. เปลี่ยนสนามแข่งขัน เป็นสนามความร่วมมือ เปิดเสรีการค้าบริการ และส่งเสริมการเชื่อมโยงระหว่างรายใหญ่-รายย่อย ท้องถิ่น-ในประเทศ-ต่างประเทศ “เชื่อมไทย เชื่อมโลก” อาทิ สร้างเครือข่ายธุรกิจบริการในประเทศ ทั้งระหว่างธุรกิจบริการด้วยกัน ธุรกิจบริการกับภาคส่วนอื่น ๆ เช่น ภาคการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม รวมถึงธุรกิจและหน่วยงานด้านนวัตกรรม

3. เปลี่ยนคนไทยให้เป็นผู้ประกอบการและแรงงานคุณภาพสูงที่ตลาดต้องการ อาทิ ส่งเสริมให้เกิดแรงงานคุณภาพสูงและตรงกับความต้องการของตลาด ตลอดจนปรับเปลี่ยนแรงงานจากภาคธุรกิจที่สร้างมูลค่าได้น้อยมาสู่ภาคธุรกิจที่สร้างมูลค่าได้มาก ส่งเสริมพัฒนาผู้ประกอบการรายย่อยใหม่ ๆ ให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นให้สอดคล้องกับทักษะที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจบริการที่มีมูลค่าสูง เน้นนวัตกรรมและการใช้ประโยชน์ทรัพย์สินทางปัญญา

4. เปลี่ยนจากข้อจำกัดด้านกฎระเบียบและการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐ สู่การอำนวยความสะดวก อาทิ บูรณาการการดำเนินงานและให้บริการประชาชนในรูปแบบ One Stop Service ที่เชื่อมโยงการดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจ เช่น การขออนุญาต จดทะเบียน รับรองทรัพย์สินทางปัญญา มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง และองค์กรวิชาชีพ

5. เปลี่ยนประเทศไทย ให้มีโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อธุรกิจยิ่งขึ้น อาทิ เร่งพัฒนาเส้นทางคมนาคมภายในประเทศ และเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน จัดทำฐานข้อมูลภาคบริการที่สามารถเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สำหรับการวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจ ประเมินโอกาสและ

ความเสี่ยงในธุรกิจบริการ เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐสามารถใช้ประกอบการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ รวมถึงให้บริการข้อมูลแก่ภาคเอกชน และประชาชน ประกอบการดำเนินธุรกิจ

6. เปลี่ยนโลกการเงินไทย ให้เป็นมิตรกับ MSMEs อาทิ พิจารณาปรับปรุงระเบียบและแนวทางการกำกับดูแลสถาบันการเงิน รวมไปถึงหลักการประเมินความเสี่ยงเพื่อการให้สินเชื่อให้เอื้อต่อการสนับสนุนเงินลงทุนให้กับ MSMEs อย่างเหมาะสมมากขึ้น จากที่ปัจจุบันอาจมีความเข้มงวดและยุ่งยากจนเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงเงินทุนของ MSMEs โดยอาจพิจารณาเริ่มจากสถาบันการเงินของรัฐก่อน นอกจากนั้น หน่วยงานรัฐ รวมถึงสถาบันการเงินของรัฐ ควรดำเนินการเชิงรุกเพื่อให้งบประมาณสนับสนุนสามารถกระจายลงสู่ MSMEs ได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

7. เปลี่ยนรูปแบบการทำธุรกิจบริการไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน อาทิ ส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ครอบคลุมทุกมิติทางสังคม ช่วยลดต้นทุนสำหรับผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน สนับสนุนการปรับเปลี่ยนและพัฒนาเป็นระบบโลจิสติกส์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ลดการใช้เชื้อเพลิงน้ำมัน รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับการขนส่งหลายรูปแบบ (Multimodal Transportation) ส่งเสริมธุรกิจบริการที่ตอบสนองต่อแนวโน้มใหม่ ๆ โดยเฉพาะธุรกิจบริการที่ช่วยทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนมาตรการช่วยเหลือและสิทธิประโยชน์สำหรับ MSMEs ในขั้นเปลี่ยนผ่านหรือขั้นเริ่มต้น

8. เปลี่ยนใจผู้บริโภคชาวไทยและชาวต่างประเทศ ให้เลือกใช้บริการ MSMEs ไทย อาทิ ส่งเสริมให้ผู้บริโภคชาวไทยและชาวต่างประเทศเลือกใช้บริการของผู้ประกอบการไทยผ่านช่องทางต่าง ๆ โดยเฉพาะสร้างความตระหนักรู้และปลูกฝังแนวคิดดังกล่าวในผู้บริโภครุ่นใหม่ และสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ “แบรนด์ไทย” ให้กับธุรกิจบริการของคนไทย โดยเฉพาะ MSMEs ให้แข็งแกร่ง เป็นที่เชื่อถือและไว้วางใจของผู้บริโภคทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ